

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
5(1), 204-232, 2016
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Öğretmen ve Anne-Baba Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Zuhal Begde* ve Arzu Özyürek

Karabük Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 15.12.2015 - Düzeltildi: 06.05.2016 - Kabul Edildi: 12.05.2016

Atf: Begde, Z. & Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232. doi:10.17539/aej.07642

Öz

Bu çalışmada, öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evreni Karabük İli Safranbolu İlçesindeki resmi okul öncesi kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocuklar ve bu çocukların anne, baba ve öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60 kız 60 erkek olmak üzere toplam 120 çocuk, bu çocukların anneleri, babaları ve okul öncesi öğretmenleri (n=15) oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Problem Çözme Becerileri Ölçeği (4-7 yaş)",

* Sorumlu Yazar: Tel.: 505 3568977, E-posta: zuhalbegde@karabuk.edu.tr
ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.07642

"Öğretmenlik Tutum Ölçeği" ve "Ebeveyn Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Sonuç olarak; Çocukların problem çözme becerilerinin çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, aile yapısı ve okula devam süresi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>.05$), ilk ve son sırada doğan çocukların problem çözme becerilerinin ortanca çocuklardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin otoriter tutumları arttıkça çocukların problem hakkında soru sorma becerilerinin ve nesnelere bilinenden farklı kullanma becerilerinin arttığı, öğretmenlerin demokratik tutumları arttıkça çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme ve genel olarak problem çözme becerilerinin azaldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne-Baba Tutumu, Okul Öncesi, Problem Çözme, Öğretmen Tutumu

Giriş

Problem, bireyin karşılaştığı yeni bir güçlük durumudur (Çalık, 2003). Problem, aslında çözümün bütün elemanlarını içinde barındırmaktadır. Bireyden yapması beklenen, verilen bu elemanları düzenlemektir (Adair, 2000). John Dewey problemi, insan zihnini karıştıran, ona meydan okuyan ve inancı belirsizleştiren her şey olarak tanımlamaktadır. Bireylerin içinde buldukları karışık durumlar olarak da ifade edilebilen bu tanıma göre, günlük hayatta karşılaşılan pek çok şey problem olarak görülebilir. Bir kişinin yöneltmiş olduğu bir soru, yolda yürürken ayağa yapışan bir sakız, enflasyon, savaş, öğretmenin verdiği bir ödev gibi birçok şey problem olabilir (Akt.: Gelbal, 1991). Problem, kişide rahatsızlık uyandıran ve giderilmek istenen güçlüklerdir (Aydoğan, Özyürek ve Akduman, 2014). Problem, insanın bir gereksinimini doyurmasını ve bir amacına ulaşmasını durduran engeldir (Başaran, 2005). Genel olarak tanımlara bakıldığında; problemin bireyi rahatsız eden ve amacına ulaşmasına engel olan güç ve karmaşık durum olarak tanımlandığı görülmektedir. Birey, karşılaştığı bu güç durumu çözmek için belirgin bir çaba içerisine girdiğinde problem çözme sürecinin başladığı

söylenbilir. Problem, problem çözme sürecini de beraberinde getirmektedir.

Problem çözme, kişinin problemi anlayıp buna çözüm bulana kadar geçirdiği süreç olarak tanımlanır ya da daha önceki yaşantılarından öğrendiği bilgilerden yararlanarak bir problem durumunu çözmesi olarak nitelendirilir. Problem çözme, etkili bir şekilde öğrenme ve bireysel yetenekleri geliştirme olarak kabul edilir (Aydoğan, 2012). Problem çözme, problem olan durumun belirlenerek çözüm yolunun aranmasıdır (Aydoğan ve ark., 2014). Kişiler yaşamları boyunca problem çözme becerilerini ortaya koymak için çeşitli durum ve olaylarla karşı karşıya gelmektedir. Bu nedenle, bireylerde bu problem durumlarına çözüm bulmak kaçınılmazdır. Problem çözme becerileri, erken yaşlardan itibaren kazandırılması gereken becerilerdir. Problem çözme becerilerinin kazandırılması gereken dönem kişiliğin temellerinin atıldığı, bazı alışkanlıkların kazanıldığı erken çocukluk yıllarıdır. Erken yıllardan itibaren, çocuklara problemi anlama ve çözme stratejileri kolaylıkla kazandırılabilir. Eğer çocuklar iyi bir problem çözücü olurlarsa, ileride karşılaşılabilecekleri kişisel, sosyal ve çalışma yaşamlarına ait problemleri bilişsel yeteneklerini kullanarak daha kolay çözebileceklerdir. Yaşanılan dünyanın hareketliliği, çocukları düşünmesi, karar vermesi ve çözmesi gereken problemlerle karşı karşıya getirmektedir. Bu nedenle problem çözme öğrenme, erken çocukluk eğitimi açısından önem arz etmektedir. Çocukların küçük yaştan itibaren karşılaştıkları problemlere kendisinin çözüm yolu bulmasına fırsat tanımak bilgisini, becerisini ve yeteneğini kullanmasını sağlar. Böylece bir birey olarak kendini gerçekleştirme, başkalarına bağımlı olmadan karşılaşılabileceği problemlere çözüm bulmanın temelleri atılmış olur. İnsanın ilerlemesi, onun problemlerini çözme konusundaki başarısına bağlıdır. Bugünün çocukları yarının problem çözücüleri olacakları için, anne-babalar ve öğretmenlerin çocukların problem çözme becerilerinin gelişimiyle yakından ilgilenmeleri gerekmektedir (Aydoğan, 2012; Aydoğan ve ark., 2014).

Problem çözme becerisi gelişmiş bireylerin, öğrenme sürecinde başarılı ve toplumun gereksinim duyduğu nitelikli bireyler olmalarında, yaşamda karşılaşılabilecekleri kişisel, mesleki ve sosyal problemleri kendi bilişsel yeteneklerini kullanarak çözebilmelerinde etkili olacağı görülmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005, Çalışkan ve ark., 2006). Erken yaşlardan itibaren çocuklar, var olan merak duyguları sayesinde çevrelerindeki olayları gözlemlemeye, gözlemedikleri olayları yorumlamaya ve merak ettikleri sorulara cevap bulmaya çalışırlar. Çocukların günlük yaşamında karşılaştıkları problemleri basit yollarla ve araçlarla çözebileceğini görmesi, problemlerin çözülebileceğine inanmalarına ve kendilerine güvenmelerini sağlamaktadır (Ünal ve Aral, 2014). Bu nedenle, erken yıllardan itibaren çocukların problem çözme becerilerinin desteklenmesi önemlidir.

Bireyin problem çözme becerisine etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında, anne-baba ve yetişkin tutumları gibi sosyal faktörler önemli bir yer oluşturmaktadır (Saygılı, 2000). Tutum; yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel hazırlık durumudur (Freedman ve ark., 2003). Her anne-babanın bilerek ya da bilmeyerek çocuklarına karşı tutumu değişik olabilmektedir. Bazı çocuklara sevildikleri daha çok hissettirilmekte, bazılarında baskı yapılmakta, bazılarında aile ile ilgili konularda söz hakkı verilmekte, bazılarında daha çok hoşgörü gösterilmektedir (Sasık, 2014). Ailede anne veya babanın çocuklarına karşı tutumu ilk günden itibaren çocuk üzerinde derin ve kalıcı izler bırakır. Anne-babaların çocuklarına karşı duygularını ifadesi olarak tanımlanabilen anne-baba tutumları genel olarak eşitlikçi ve demokratik, aşırı koruyucu ve müdahaleci, aşırı otoriter ve baskıcı, serbest/ilgisiz, aşırı hoşgörülü ve tutarsız tutumlar olarak sınıflandırılabilir (Özyürek, 2004; Özyürek ve Tezel Şahin, 2012). Anne-babalar çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlarıyla ve kendi çevrelerindeki sosyal ortamla ilişkileriyle

çocuğa model olarak çocukta olumlu ya da saldırgan davranışlar gibi olumsuz belli davranışların yerleşmesine katkı sağlarlar (Yıldız, 2004, Attılı, Vermigli ve Roazzi, 2011; Durualp ve Aral, 2011). Farklı koşullar ve çocuğun özelliklerine bağlı olarak anne-babaların tutumları da değişebilmektedir (Altınköprü, 2000). Doğumla birlikte başlayan anne-baba-çocuk etkileşimi üzerine yapılan araştırmaların birçoğunda, özellikle anne çocuk etkileşimleri ile çocukların gelişimleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiş, anne-baba-çocuk etkileşiminin önemi vurgulanmıştır. Çocuk ve anne-baba karşılıklı olarak, anne-baba -çocuk etkileşiminin niteliğini etkilemektedir (Diken, Topbaş ve Diken, 2009). Anne-baba -çocuk ilişkisinde her zaman anne ile babanın çocuk üzerindeki etkilerinden söz edilir ancak, çocuğun doğumuyla anne-baba da değişir ve çocuğun onlar üzerindeki etkisiyle davranışları büyük ölçüde değişime uğrar. Çocuğun içinde doğduğu aile ortamı, onun gelişimini belirlemede çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun kalıtımla getirdiği özelliklerinin ne kadar gelişeceği ve daha sonraki yaşantısını nasıl etkileyeceği; ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliği, çocuklarına sundukları ortam, aile içindeki ilişkiler ve iletişim biçimleri, anne-babaların çocuk yetiştirme konusundaki bilgi, tutum ve becerileri, çocuğa sağlanan deneyim ve fırsatlara bağlı olarak değişmektedir (Arabacı, 2011).

Problem çözme becerilerinin desteklenmesi ve anne-baba tutumlarına yönelik olarak kısıtlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu konuda Freund (1990), 3-5 yaşındaki çocukların anneleriyle karşılıklı etkileşimlerinin çocukların problem çözme performanslarını artırdığını ve bağımsız çalışmalarını teşvik ettiğini belirlemiştir. Terzi Işık (2000) ise ilköğretim öğrencilerinin kişiler arası problem çözme becerisi algularını incelediği çalışmada, demokratik anne-baba tutumuna sahip olan öğrencileri problem çözme beceri algularının otoriter anne-babaya sahip olanlardan daha yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Şahin ve Arı (2000), aşırı koruyucu tutuma sahip 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden öğrencilerin psiko-sosyal temelli problem çözme becerisi

puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Ev kadınlığı rolünü reddetme ile aile için geçimsizlik ve baskı-disiplin gibi faktörlerin de çocukların problem çözme becerisi puanlarını anlamlı derecede etkilediği belirlenmiştir. Hamarta (2007), demokratik anne-baba tutumuna sahip ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin probleme olumlu yönelim, akılcı problem çözme ve toplam sosyal problem çözme puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu saptamıştır. Yılmaz (2012) yaptığı çalışmada, 60-72 aylık çocukların baba öğrenim durumu ile çocukların sosyal problem çözme becerisi üzerinde etkili olmadığını belirlemiştir.

Okul öncesi dönemde, çocukların gelişimi, tutumları ve davranışlarını önemli ölçüde etkileyen unsurlardan biri de öğretmenlerdir (Sasık, 2014). Öğretmenlerin, çocuklara karşı tutumları da tıpkı anne-baba tutumları gibi çocukların başta kişilik gelişimi olmak üzere hemen tüm gelişim alanları üzerinde etkili olabilmektedir. Öğretmenlik tutumu ise; öğretmenlerin öğrencilerine ve okul çalışmalarına karşı belli bir tarzda tepki göstermeye hazır olmaları şeklinde tanımlanabilir (Çelik, 2008). Öğretmenler, öğrencilerin kendi yaşamlarını idealize ettikleri model kişilerdir. Özellikle üst bilişsel beceriler ve problem çözme için uygun yaşantıları oluşturma ve model olma açısından okul öncesi öğretmenin rolü çok önemlidir (Durak, 2011). Öğretmenler üzerinde yapılan pek çok araştırma öğretmenlerin çocuklara karşı farklı tutum ve davranış şekilleri sergilediklerini ortaya koymuştur. Bunlar genellikle üç şekilde ele alınan demokratik tutum, otoriter tutum ve boş vermiş tutumdur (Aydın, 1993; Sakin, 2007). Demokratik öğretmen tutumuna sahip sınıf ortamında öğrenciler, daha bağımsız, kişilikli, gelişmeye açık, araştırmacı, kendini ifade edebilen, sorumluluk sahibi, anlayışlı, sosyal ilişkilerinde başarılı insanlar olarak yetişirler. Otoriter öğretmen tutumuna sahip öğretmenler eleştiriye açık değillerdir ve sınıf ortamı her zaman gergindir, öğrenciler ders ilgisiz ve öğretmene karşı korkak davranırlar (Tekerci, 2008). Boş vermiş veya ilgisiz tutuma sahip öğretmenler çocuğa karşı ilgisiz, fiziksel ve ruhsal gereksinimlerine karşı duyarsızdırlar ve denetimde çok

gevşektirler. Bir hata sonucunda çocuk yakalanmadıkça, göze batmadıkça ceza görmez, yakalanınca da aşırı ceza görür. Duygusal istismara yol açan böyle bir ortamda öğretmenle çocuk arasında iletişim kopukluğu olur (Özyürek ve Çavuş, 2014). Öğretmenlerin, çocuklara problem çözme deneyimi sunarak çocukların gelecekte iyi problem çözücüler olarak yetişmelerindeki rolü, problem çözme süreciyle ilgili bilgi ve beceri düzeyi, anlayış, inanç ve tavırları önemlidir (Aydoğan 2004; Aydoğan ve ark., 2012). Öğretmenin çocuğun farklı bakış açısını göz önünde bulundurması, çocuklara sıcak, ilgili ve tutarlı bir tutum sergilemeleri gerekmektedir. Olumlu çocuk-öğretmen ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda öğretmenin, aile ile işbirliği içinde olması da önemli bir gerekliliktir (Tok, 2011).

Çocuklarda problem çözme becerileri ile ilgili olarak çocukların problem çözme stratejileri ve problem çözümedeki başarı düzeyleri (Altun ve ark., 2001), problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişki (Sonmaz, 2002), bilişsel, sosyal ve kişisel problem çözme becerilerinin kazandırılmasında uygulanan eğitim programlarının etkisi (Aydoğan, 2004; Dereli, 2008; Özdil, 2008; Ünal ve Aral, 2014), 4- 6 yaş grubu çocuklarının kişiler arası problem çözme becerileri ve bakış açısı alma becerileri arasındaki ilişki (Bal, 2013; Bal ve Temel, 2014) gibi çalışmalara rastlanmıştır. Anne-baba tutumları ile çocukların problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ise oldukça sınırlı sayıdadır (Kesicioğlu, 2015; Şahin, 2009; Tavlı, 2007; Terzi Işık, 2000).

Çocuğun gelişiminde onun ilk ve en önemli çevresini oluşturan anne-baba ve sonrasında okul öncesi öğretmenleridir. Bu nedenle, çocukların problem çözme becerileri ile anne-baba ve öğretmen tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu çalışmanın problem cümlesini "Anne-babalar ve okul öncesi öğretmen tutumları ile çocukların problem becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" oluşturmuştur. Ayrıca aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Çocukların problem çözme becerileri ile kardeş sayısı, doğum sırası, cinsiyet ve aile yapısı gibi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocukların problem çözme becerileri ile okul öncesi öğretmenlerinin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocukların problem çözme becerileri ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışma, bir durumu var olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni Karabük İli Safranbolu İlçesindeki resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocuklar, bu çocukların öğretmenleri ve anne-babalarından oluşmaktadır. Araştırmada; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60 kız 60 erkek olmak üzere toplam 120 çocuk, bu çocukların okul öncesi öğretmenleri (N=15), anneleri (N=120) ve babaları (N=120) çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubundaki çocukların %55'i ilk sırada, %34,2'si son sırada doğmuştur ve %10,8'i ortanca çocuklardan biridir. Çocukların %30'u tek çocuktur, %50,8'i iki kardeş ve %19,2'si üç veya daha fazla kardeşe sahiptir. Çocukların %85'i çekirdek aile, %15'i geniş aile yapısına sahiptir. Okul öncesi öğretmenlerin tümü kadındır. Annelerin %25'i ve babaların %5,8'i 26-29 yaş grubunda, annelerin %37,5'i ve babaların %34,2'si 30-34 yaş grubunda, annelerin %23,3'ü ve babaların %35'i 35-39 yaş grubundadır. Ayrıca annelerin %14,2'si ve babaların %18,3'ü 40-45 yaş grubunda, babaların %6,7'si 46 yaş ve üstü grubundadır. Annelerin %28,3'ü ve babaların %5,8'i ilkokul mezunu, annelerin %10,8'i ve %13,3'ü ortaokul mezunu, annelerin %34,2'si ve babaların %41,7'si lise

mezunu, annelerin %26,7'si ve babaların %34,2'si üniversite mezunudur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada, çocukların problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla Problem Çözme Becerileri Ölçeği (4-7 yaş) kullanılmıştır. Problem Çözme Becerileri Ölçeği (PÇBÖ), Aydoğan, Ömeroğlu, Büyüköztürk ve Özyürek (2012) tarafından 4-11 yaş grubu çocukların problem çözme beceri düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. PÇBÖ 4-7 yaş, 10 alt ölçek ve 50+2 (örnek) maddeden oluşmaktadır. Maddelerde gerçek yaşama ilişkin problem durumlarını içeren 50 resim ve problemlerin tanımlandığı kısa ifadeler yer almaktadır. PÇBÖ'deki maddeler, 4-11 yaşları arasında 3010 çocuk üzerinde standardize edilmiştir. Ölçeğin 4-7 yaş formu bireysel olarak uygulanmaktadır. Uygulama kitapçığındaki problem durumlarını ifade eden resimler sırasıyla çocuğa gösterilmekte, ilgili ifade okunarak cevabını söylemesi istenmektedir. Çocuğun cevabı, cevap anahtarı üzerine işaretlenmektedir. Tüm maddelere ilişkin cevaplar işaretlendikten sonra, alt boyutlar ve toplam puan üzerinden değerlendirme yapılabilmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara yönelik tutumlarının belirlenmesinde "Öğretmenlik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bilgin (1996) tarafından Minnesota Öğretmen Tutum Envanteri'nden yararlanılarak hazırlanan, genel olarak öğretmenlik tutumlarını ölçen ve 52 maddeden oluşan ölçek, 5'li likert tipindedir. Otokratik (16 madde), demokratik (17 madde) ve boş vermiş (19 madde) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. En yüksek puan hangi tutum boyutunda alınmış ise öğretmenin baskın öğretmenlik tutumu olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için hesaplanan Cronbach Alpha değerleri testin tümü için .63, otokratik tutum boyutu için .70, demokratik tutum boyutu için .58, boşvermiş tutum boyutu için .66 bulunmuştur (Akt.: Durmuşoğlu Saltalı ve ark., 2012). Bu çalışmada ise; Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Demokratik alt boyutu için .62, Otoriter Tutum alt

boyut için .52, Boşvermiş Tutum alt boyut için .55 olarak belirlenmiştir.

Anne-baba tutumlarının belirlenmesinde "Ebeveyn Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik davranışlarının belirlenmesi amacıyla Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan maddelere "her zaman" ve "hiçbir zaman" arasında değişen beş seçenek arasında yanıt verilmektedir. Ölçek demokratik tutum (17 madde), otoriter tutum (11 madde), aşırı koruyucu tutum (9 madde), izin verici tutum (9 madde) olmak üzere dört alt boyut ve 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yüksek puanlar alt boyutun ait olduğu ebeveynlik tutumunun baskın olduğunu, düşük puanlar ise o ebeveynlik tutumunun zayıf olduğunu göstermektedir. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa değerleri Demokratik boyutu için .83, Otoriter boyutu için .76, Aşırı Koruyucu boyutu için .75 ve İzin Verici boyutu için ise .74 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada okul öncesi yaş grubu çocuklara uygulanan Ebeveyn Tutum Ölçeği, Demokratik Tutum alt boyutu Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı anne için .83, baba için .84; Otoriter Tutum alt boyutu anne için .75, baba için .76; Aşırı Koruyucu Tutum alt boyutu anne için .75, baba için .78; İzin Verici Tutum alt boyutu anne için .64, baba için .72 olarak belirlenmiştir.

Verilerin toplanması aşamasında, okul öncesi çocuklara Problem Çözme Becerileri Ölçeği bireysel olarak uygulanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinden, Öğretmenlik Tutum Ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Anne-babalara Ebeveyn Tutum Ölçeği, sınıf öğretmenleri veya araştırmacı tarafından ulaştırılmış ve aynı yolla geri toplanmıştır.

Verilerin analizinde, yapılan normallik dağılım testi (Kolmogorov-Smirnov) ve Homojenlik testi sonuçlarına göre değerler normal dağılmadığı için Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasında anlamlı farklılıklar görüldüğünde Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testlerinden Tukey testi kullanılarak farkın kaynağı

belirlenmiştir. Ölçekler arası ve ölçek toplamları ile alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenirken Korelasyon Analizinde Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Verilerin analizinden elde edilen sonuçlar yorumlanırken, anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1 ve Tablo 2’de çocukların bazı kişisel özellikleri ile Problem Çözme Becerileri Ölçeği (PÇBÖ) toplam puanları arasındaki ilişkiyi gösteren bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. PÇBÖ toplam puanları ile çocukların kardeş sayısı ve doğum sırasına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

PÇBÖ	Değişkenler	n	\bar{X}	s.s.	Sıra Ort.	H	p
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	36	31,83	5,43	65,83	4,369	0,113
	İki Kardeş	61	30,10	5,42	54,08		
	Üç ve Üzeri	23	32,26	4,44	69,17		
	TOPLAM	120	31,03	5,30			
Doğum Sırası	İlk Çocuk	66	31,24	5,50	62,29	7,235	0,027*
	Son Çocuk	41	29,78	5,08	51,35		
	Ortanca Çocuk	13	33,92	3,68	80,27		
	TOPLAM	120	31,03	5,30			

Tablo 1’e göre, çocukların PÇBÖ toplam puanı ile çocukların kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Çocukların PÇBÖ toplam puanları ile doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Farkın kaynağı incelendiğinde, ortanca çocukların PÇBÖ puanlarının ilk ve son çocukların puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. PÇBÖ toplam puanları ile çocukların cinsiyeti ve aile yapısına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

PÇBÖ	Değişkenler	n	\bar{X}	s.s.	Sıra Ort.	z	p
Cinsiyet	Kız	60	30,72	5,43	58,75	-0,552	0,581
	Erkek	60	31,35	5,18	62,25		

	TOPLAM	120	31,03	5,30			
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	102	30,67	5,49	58,25		
	Geniş Aile	18	33,11	3,41	73,28	-1,694	0,090
	TOPLAM	120	31,03	5,30			

Tablo 2'ye göre, çocukların PÇBÖ toplam puanları ile çocukların cinsiyeti ve aile yapısı arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Çocukların Problem Çözme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile okul öncesi öğretmenlerinin Öğretmen Tutum Envanteri puanları arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çocukların problem çözme becerileri alt ölçek puanları ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkilere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

PÇBÖ Alt Boyutları		Demokratik Tutum	Otoriter Tutum	Boş Vermiş Tutum	Toplam Tutum Puanı
Problemi Fark Etme	r	0,015	-0,109	-0,009	-0,060
	p	0,868	0,234	0,925	0,518
	N	120	120	120	120
Problemi Tanımlama	r	-0,135	0,024	0,066	-0,020
	p	0,142	0,797	0,474	0,830
	N	120	120	120	120
Problem Hakkında Soru Sorma	r	-0,152	0,197	-0,062	0,011
	p	0,096	0,031*	0,499	0,906
	N	120	120	120	120
Problemin Nedenini Tahmin Etme	r	-0,196	0,160	-0,127	-0,062
	p	0,032*	0,081	0,167	0,502
	N	120	120	120	120
Problemin Çözümü İçin Bilgilerin Yeterliliğine Karar Verme	r	-0,063	-0,002	0,092	0,012
	p	0,494	0,981	0,316	0,895
	N	120	120	120	120
Problemin Öğelerini	r	0,066	0,114	-0,083	0,058
	p	0,477	0,215	0,367	0,532

Tanımlama	N	120	120	120	120
Nesnelerin	r	-0,078	0,231	0,024	0,107
Bilinenden Farklı	p	0,397	0,011*	0,792	0,245
Kullanılması	N	120	120	120	120
Birtakım	r	-0,195	0,121	-0,118	-0,079
Eylemlerin	p	0,033*	0,186	0,200	0,389
Sonucunu Tahmin	N	120	120	120	120
Etme	r	-0,172	0,034	0,024	-0,051
En Uygun Çözümü	p	0,061	0,714	0,795	0,577
Bulma	N	120	120	120	120
Çözümler	r	-0,039	-0,017	0,069	0,004
Arasından En	p	0,675	0,850	0,454	0,965
Alışılmadık Olanı	N	120	120	120	120
Seçme	r	-0,197	0,154	-0,043	-0,026
Çocukların	p	0,031*	0,092	0,638	0,777
Problem Çözme	N	120	120	120	120
Becerileri					

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin demokratik tutumları ile çocukların problemin nedenini tahmin etme becerileri arasında çok güçlü olmamakla birlikte negatif yönde ($r=-0,196$) anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Yine, öğretmenlerin demokratik tutumları ile çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme becerileri arasında çok güçlü olmamakla birlikte negatif yönde ($r=-0,195$) anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin demokratik tutumları ile çocukların genel problem çözme becerileri arasında çok güçlü olmamakla birlikte negatif yönde ($r=-0,197$) anlamlı bir ilişki ($p<0,05$) olduğu görülmektedir.

Tablo 3'e göre, öğretmenlerin otoriter tutumları ile çocukların problem hakkında soru sorma becerileri arasında, çok güçlü olmamakla birlikte pozitif yönde ($r=0,197$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Yine, öğretmenlerin otoriter tutumları ile çocukların nesnelere bilinenden farklı kullanma becerileri arasında, çok güçlü

olmamakla birlikte pozitif yönde ($r=0,231$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0,05$) olduğu görülmektedir.

Çocukların Problem Çözme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te ve Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların problem çözme becerileri ve alt ölçek puanları ile annelerin ebeveyn tutum ve alt ölçekleri arasındaki ilişkilere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

PÇBÖ Alt Boyutları		Demokratik Tutum	Otoriter Tutum	Aşırı Koruyucu Tutum	İzin Verici Tutum	Anne ETÖ Toplamı
Problemi Fark Etme	r	0,093	-0,081	0,006	0,030	0,035
	p	0,314	0,379	0,951	0,745	0,706
	N	120	120	120	120	120
Problemi Tanımlama	r	0,024	-0,002	-0,143	-0,062	-0,080
	p	0,792	0,982	0,120	0,500	0,383
	N	120	120	120	120	120
Problem Hakkında Soru Sorma	r	0,040	-0,150	-0,128	0,017	-0,102
	p	0,666	0,103	0,163	0,853	0,268
	N	120	120	120	120	120
Problemin Nedenini Tahmin Etme	r	0,141	-0,139	-0,024	-0,012	0,005
	p	0,125	0,129	0,791	0,897	0,955
	N	120	120	120	120	120
Problemin Çözümü İçin Bilgilerin Yeterliliğine Karar Verme	r	0,049	0,068	0,123	0,068	0,152
	p	0,597	0,459	0,181	0,458	0,098
	N	120	120	120	120	120
Problemin Öğelerini Tanımlama	r	-0,024	0,092	0,206	-0,038	0,114
	p	0,797	0,317	0,024*	0,682	0,217
	N	120	120	120	120	120
Nesnelerin Bilinenden Farklı Kullanılması	r	0,033	-0,073	0,160	-0,078	0,030
	p	0,720	0,427	0,081	0,400	0,741
	N	120	120	120	120	120
Birtakım	r	0,083	0,007	0,033	-0,150	0,009

Eylemlerin Sonucunu Tahmin Etme	p	0,369	0,943	0,721	0,102	0,921
	N	120	120	120	120	120
En Uygun Çözümü Bulma	r	0,154	0,005	-0,122	-0,082	0,007
	p	0,094	0,954	0,183	0,370	0,943
	N	120	120	120	120	120
Çözümler Arasından En Alışılmadık Olanı Seçme	r	0,016	-0,077	-0,151	0,056	-0,077
	p	0,865	0,403	0,100	0,544	0,403
	N	120	120	120	120	120
TOPLAM	r	0,128	-0,078	-0,016	-0,047	0,016
	p	0,164	0,395	0,864	0,612	0,862
	N	120	120	120	120	120

Tablo 4'e göre, annelerin Aşırı Koruyucu Tutumları ile çocukların problemin öğelerini tanımlama becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Çok güçlü olmamakla birlikte pozitif yönde bir ilişki vardır ($r = 0,206$).

Tablo 5. Çocukların problem çözme becerileri ve alt ölçek puanları ile babaların ebeveyn tutum ve alt ölçekleri arasındaki ilişkilere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

PÇBÖ Alt Boyutları		Demokratik Tutum	Otoriter Tutum	Aşırı Koruyucu Tutum	İzin Verici Tutum	Baba ETÖ Toplamı
Problemi Fark Etme	r	0,058	-0,004	-0,072	0,176	0,076
	p	0,528	0,962	0,434	0,054	0,406
	N	120	120	120	120	120
Problemi Tanımlama	r	0,046	-0,157	-0,069	-0,017	-0,081
	p	0,621	0,087	0,452	0,852	0,379
	N	120	120	120	120	120
Problem Hakkında Soru Sorma	r	-0,030	0,040	-0,199	-0,089	-0,136
	p	0,748	0,665	0,029*	0,333	0,138
	N	120	120	120	120	120
Problemin Nedenini Tahmin Etme	r	0,102	-0,055	-0,136	0,020	-0,017
	p	0,268	0,550	0,140	0,829	0,855
	N	120	120	120	120	120
Problemin	r	0,092	-0,078	-0,002	0,117	0,074

Çözümü İçin Bilgilerin Yeterliliğine Karar Verme	p	0,317	0,399	0,987	0,203	0,422
	N	120	120	120	120	120
Problemin Ögelerini Tanımlama	r	0,125	0,006	0,156	0,005	0,159
	p	0,175	0,944	0,089	0,957	0,083
	N	120	120	120	120	120
Nesnelerin Bilinenden Farklı Kullanılması	r	0,042	0,010	0,063	0,043	0,080
	p	0,647	0,915	0,495	0,643	0,385
	N	120	120	120	120	120
Birtakım Eylemlerin Sonucunu Tahmin Etme	r	0,305	-0,133	0,109	-0,069	0,156
	p	0,001*	0,147	0,237	0,451	0,089
	N	120	120	120	120	120
En Uygun Çözümü Bulma	r	0,093	-0,019	-0,064	0,059	0,045
	p	0,314	0,838	0,489	0,523	0,626
	N	120	120	120	120	120
Çözümler Arasından En Alışılmadık Olanı Seçme	r	0,021	-0,007	-0,168	-0,035	-0,086
	p	0,817	0,938	0,067	0,700	0,349
	N	120	120	120	120	120
TOPLAM	r	0,169	-0,075	-0,087	0,036	0,047
	p	0,065	0,418	0,344	0,700	0,609
	N	120	120	120	120	120

Tablo 5'e göre, babaların Aşırı Koruyucu Tutumları ve çocukların problem hakkında soru sorma becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Çok güçlü olmamakla birlikte negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,199$). Babaların Aşırı Koruyucu Tutumları arttıkça çocukların problem hakkında soru sorma becerilerinin azaldığı söylenebilir. Yine, Tablo 5'e göre, babaların demokratik tutumları ile çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,01$). Çok güçlü olmamakla birlikte pozitif yönde bir ilişki vardır ($r = 0,305$).

Tartışma ve Yorum

Okul öncesi eğitim yaş grubundaki çocukların öğretmen ve anne-baba tutumları ile çocukların problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı ve aile yapısı ile çocukların problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Benzer olarak; Terzi Işık (2000) ilköğretim öğrencilerinin kişiler arası problem çözme becerileri algılarının, cinsiyetlerine göre farklılık göstermediğini belirlemiştir. Tavlı (2007), anasınıfına devam eden altı yaş grubu çocukların problem çözme becerilerini karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmada, kız ve erkek öğrencilerin hepsinin problem çözmeye istekli oldukları ortaya çıkmıştır. Problemi anlama becerisi, problem üzerinde çalışma ve geriye bakma (çözümün değerlendirilmesi) aşamalarında sonuçlar karşılaştırıldığında birbirine yakın oranlar çıkmıştır. Yılmaz (2012) yaptığı çalışmada, 60-72 aylık çocukların cinsiyetinin çocukların sosyal problem çözme becerisi üzerinde etkili olmadığını belirlemiştir. Araştırma bulgusundan farklı olarak Crombi ve Gold (1988), cinsiyet ile uyum ve problem çözme arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında 4-5 yaşlarındaki kız çocukların çoğunun problemin çözümünde daha başarılı olduklarını belirlemişlerdir (Akt.: Aydoğan, 2004).

Çalışmada ilk ve son sırada doğan çocukların problem çözme becerilerinin, ortanca çocuklardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çocukların doğum sırasının anne-baba tutumlarını etkilediği bilinmektedir. İlk sırada doğan çocuklar, aile içinde fazla ilgi görebilmekte ve yetişkinlere daha bağımlı ve kendilerine güvensiz olabilmektedirler. Son doğan çocuklar da önemli ölçüde ilk doğan çocuklara benzemekte ve her şeyi başkalarından bekleme eğiliminde olabilmektedirler. Diğer çocuklar ise büyüklerine daha az bağımlı olabilmektedirler (Özyürek ve Tezel Şahin, 2012). Bu durum, ortanca çocukların problem çözme becerilerinin diğerlerinden daha fazla olmasını açıklayabilmektedir. Yetişkin korumacılığı daha az, daha fazla bağımsız hareket etme becerisine sahip olan ortanca çocuğun

problem çözme konusunda daha fazla fırsatlar elde ettiği düşünülebilir.

Çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin demokratik tutumları arttıkça çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme ve genel olarak problem çözme becerilerinin azaldığı, öğretmenlerin otoriter tutumları arttıkça çocukların problem hakkında soru sorma becerilerinin ve nesnelere bilinenden farklı kullanma becerilerinin de arttığı belirlenmiştir. Çocukların problem çözme becerilerinin doğru bir şekilde gelişmesini sağlayacak aileden sonra gelen en önemli yapı okuldur. Okullarda bu becerilerin doğru şekilde verilmesi öğretmenlerin demokrasi anlayışı ve problem çözme becerilerinin gelişmiş olmasını gerektirir (Genç ve Kalafat, 2007). Çocukların problem çözme becerileri üzerinde, özellikle öğretmenler önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenin görevi çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantılarını düzenlemektir. Öğretmenlerin etkisi göz önünde bulundurulduğunda problem çözme becerisi yüksek olan öğretmenlerin eğitimde de bunu daha fazla kullanabilecekleri ve bu durumun eğitim verdikleri çocukların problem çözme becerilerini arttırabileceği vurgulanmaktadır. Problem çözme becerisine sahip olan bireyler; yenilikçi, tercih ve kararlarını açıkça belirten, sorumluluk duygusuna sahip, esnek, kendine güvenen ve yaratıcı özellikler taşıyan bireylerdir. Problemlerini etkili çözemeyen bireylerin ise, etkili problem çözebilen bireylere göre, daha fazla kaygılı ve güvensiz oldukları, başkalarının beklentilerini anlamada yetersiz kaldıkları ve daha fazla duygusal problemler yaşadıkları belirtilmektedir (Ceylan ve ark.: 2012).

Çocukları aşırı derecede bağımsız bırakma eğilimi, çocukların bilişsel gelişimini yavaşlatmaktadır. Çocuğun tam olarak gelişimini sağlayabilmek için, sistemli olarak daha karmaşık becerileri kazanmasına yol gösterilmelidir. Bunu da yetkin bir erişkin yapabilir (Altınkök, 2006). Özellikle dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan, saldırgan, düşüncesizce davranan çocukların bilişsel ve sosyal problem çözme güçlüklerinin olması muhtemeldir. Bu tip çocuklar

saldırgan davranırlar ve diğerk kişilerin bakış açısından bakmadan ve kabul edilebilir bir çözümlü düşünmeden davranırlar. Problem çözümlerini kullanan çocukların daha yapıcı ve işbirlikçi davranırlar sergiledikleri, akranları tarafından daha çok tercih edildikleri dile getirilmektedir. Öğretmenin rolü çocuklara birbirlerinin ihtiyaç ve duygularını fark etmelerine yardım etmek ve problemi yeniden tanımlamaktır (Dereli, 2008).

Okul öncesi dönem, bireylerin yaşantısında kritik bir öneme sahiptir. Bu noktada okul öncesi öğretmen adayının etkili bir eleştirel düşünür, problem çözümlü olması için bu iki beceriye dayalı eğitim alması önemli bir gerekliliktir. Eleştirel düşünen ve problem çözümlünde etkin olan bir öğretmen adayının eğitim ortamlarını oluştururken düşünmeye dayalı ortamları daha çok tercih etmesi olasıdır (Tok ve Sevinç, 2010). Öğretmenin problemi tanımlama aşamasındaki rolü, çocuklara birbirlerinin ihtiyaç ve duygularını fark etmelerine yardım etmek ve yeniden tanımlamak olabilir. Öğretmen çocukların yaratıcı çözümlerine ve yaratıcı düşünmelerine model olmalı, farklı çözümler bulan çocukları pekiştirmelidir. Eğer çocuklar çözümlü bulmakta zorlanırlarsa, öğretmen bazı fikirler önerebilir veya çeşitli çözümlü kartları sunabilir. Problemi çözerken uygun yöntemi kullanmalarının sonuçlarını hayal etmelerini isteyebilir. Çocuklara bir veya iki çözümlü uygulaması için fırsat verilebilir. En iyi çözümlü karar verdiklerinde, planlarını nasıl başarılı bir şekilde uygulayacaklarını belirlerler. Çocuklara problem durumunda ne yapması gerektiğini söylemek yerine düşünmelerine yardım etmek daha etkilidir. Çocuklar geçmişte kullandıkları becerileri geleceğe aktarmada başarılı olamayabilirler. Çocuklar iyi bir çözümlü seçtiklerinde, sonuçları ve çözümleri değerlendirmelerine yardım edilebilir (Dereli, 2008). Knight, Waxman ve Padron (1989), problem çözümlerinin etkisini ve kullanılan stratejileri incelediği çalışmasında, çocukların problem çözümlerine ilgili süreçlerdeki davranırlarının, çözümler stratejileri ve yaratıcı düşünme yollarının oluşmasında etkili olduğunu belirlemişlerdir. Önemli yerleri yazma stratejisinin öğretmenlerin ilk tercihleri arasında

yer aldığı dikkat çekmiştir. Çocukların problem çözme sürecinde öğretmen tutum ve davranışları oldukça etkilidir (Akt.: Aydoğan, 2004). Ceylan ve arkadaşları (2012), okul öncesi eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin problem çözme becerilerini inceledikleri çalışmalarında, öğretmenlerin problem çözme beceri düzeylerinde yaşlarının etkili olduğunu belirlemişlerdir. Mezun olunan alan, çalışma süresi, çalışılan kurum türü, gruptaki çocuk sayısı ve çocukların yaşının öğretmenlerin problem çözme beceri düzeylerine etkili olmadığı saptanmıştır.

Çocuklarla en yakın ve uzun süreli etkileşimde bulunan kişilerden biri olan öğretmen, asıl işlevi olan “öğrenmeyi kolaylaştırma” ya ek olarak, öğrenciye model olma, öğrenciye rehberlik yapma gibi işlevleri de yüklenmek durumundadır. Nitelikli bir öğretmenin olmadığı bir eğitim sisteminde kaliteden bahsetmek mümkün değildir (Denizel Güven ve Cevher, 2005). Çocukların problem çözme yönünden gelişmeleri için öğretmen ana kaynaktır. Öğretmen, çevrede bulunan kuvvetlerin kayda değer öğrenme durumları haline getirilebileceğini görmek ve bunlara yeni unsurların katılmasına rehberlik etmekle sorumludur. Eğitimciler, çocukların ne tür problemlerle karşılaştıklarını ve ne gibi problemlerin çocuklarca çözümünün uygun olacağını bilmelidir (Tavlı, 2007).

Aydoğan (2004) çalışmasında, ilköğretim öğrencilerine uygulanan hem yapılandırılmış hem de yapılandırılmamış eğitim programlarının çocukların problem çözme becerilerini önemli ölçüde etkilediğini saptamıştır. Özdil (2008) kişilerarası problem çözme programının okulöncesi kurumlara devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerine etkisini incelediği çalışmada, kişilerarası problem çözme eğitimine katılan çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinde eğitim almayanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğunu saptamıştır.

Çalışmada, annelerin aşırı koruyucu tutumları ile çocukların problemin öğelerini tanımlama becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, annelerin aşırı

koruyucu tutumları arttıkça çocukların problemin öğelerini tanımlama becerilerinin de arttığı belirlenmiştir. Babaların Aşırı Koruyucu Tutumları ve çocukların problem hakkında soru sorma becerileri arasında, demokratik tutumları ile çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Babaların aşırı koruyucu tutumları arttıkça çocukların problem hakkında soru sorma becerilerinin azaldığı belirlenmiştir. Demokratik tutumları arttıkça çocukların bir takım eylemlerin sonucunu tahmin etme becerilerinin de arttığı belirlenmiştir.

Sonuçlar

Sonuç olarak; erken yaşlardan itibaren çocuklarda problem çözme becerilerinin desteklenmesinin önemli olduğu söylenebilir. Çocuğun içinde yaşadığı sosyal dünyaya uyumunu ve iletişim kurmasını sağlayan ve bunun yönünü belirleyen en önemli kurum aile olarak görülmektedir. Anne-babanın çocuğa yönelik ortaya koyduğu davranış örüntüleri sosyalizasyon sürecinde çocuğun çevresini algılamasında ve uygun tepkileri ortaya koymasında en önemli faktör olarak görülmektedir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Anne-babalar bilerek ya da bilmeyerek doğumlarından başlayarak çocuklarına nasıl davranmaları, düşünmeleri, hissetmeleri ve algılamaları gerektiğini çocuk yetiştirme tutumlarıyla öğretmektedirler (Alisinanoğlu, 2003). Yapılan çalışmalar, hem anne-baba tutumlarının hem de okul öncesi eğitim kurumunun çocukların problem çözme becerileri üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulguların, alan yazında yer alan bilgilerle örtüştüğü görülmüştür.

Öneriler

Problem çözme becerilerinin desteklenmesinde yetişkinler olarak öncelikle anne-baba ve daha sonra öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çocukların iyi birer problem çözücü olabilmeleri için yetişkinlerin yapabileceği en

önemli şeyin çocukları deneyimlerinde daha bağımsız davranışlara teşvik etmeleri olacağı söylenebilir.

Bu çalışma, okul öncesi 5-6 yaş grubu çocuklarla yürütülmüştür. Daha küçük yaş grubu ve ilkokul çağı çocuklar, öğretmenleri ve anne-babaları ile yapılabilir. Her yaş grubunda, problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları uygulanarak etkisine bakılabilir.

Kaynaklar

- Adair, J. (2000). *Karar Verme ve Problem Çözme*. Çeviren: Kalaycı, N, Ankara: Gazi Kitapevi.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çocukların denetim odağı ile anne tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Altınkök, M. (2006). Temel motor hareketlerin geliştirilmesini içeren özel beden eğitimi program tasarımının 5-6 yaş çocukların temel motor hareketlerinin gelişimine etkisinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altınköprü, T. (2000). *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?* İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Altun, M. Dönmez, N. İnan, H. Taner, M. & Özdilek, Z. (2001). Altı yaş grubu çocukların problem çözme stratejileri ve bunlarla ilgili öğretmen ve müfettiş algıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 211-230.
- Anlıak, Ş. & Dinçer, Ç. (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi, *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38(1), 149-166.
- Arabacı, N. (2011). Anne Baba Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı'nın (ABCİDA) geliştirilmesi ve anne baba çocuk iletişiminin bazı değişkenler açısından incelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Attili, G. Vermigli, P. & Roazzi, A. (2011). Rearing styles, parents' attachment mental state, and children's social abilities the link to peer acceptance, *Child Development Research*, Article ID 267186, [Retrieved: <http://www.hindawi.com/journals/cdr/2011/267186/>, Haziran 10, 2014].
- Aydın, O. (1993). Sınıf öğretmeni adaylarının psikolojik ihtiyaçları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğan Ertuğrul, Y. (2004). İlköğretim ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine genel problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydoğan, Y. (2012). Problem çözme ve problem becerilerinin desteklenmesi, (Ed. Ömeroğlu E.), 2. baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aydoğan, Y. Ömeroğlu, E. Büyüköztürk, Ş. & Özyürek, A. (2012). *Problem Çözme Becerileri Ölçeği Rehber Kitap*, Ankara: Karaca Eğitim Yayınları ve Tic. A.Ş.
- Aydoğan, Y. Özyürek, A. & Gültekin Akduman, G. (2014). *Öğrenme ve Öğrenme Teknikleri*, Ankara: Vize yayın Basın.
- Bal, Ö. & Temel, Z. F. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4- 6 yaş çocuklarının kişiler arası problem çözme ve bakış açısı alma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 156-169.
- Bal, Ö. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4- 6 yaş çocukların kişilerarası problem çözme becerileri ve bakış açısı alma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başaran, E. İ. (2005). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Bilgin, A. (2008). *Okullarda Şiddeti Önlemede Bir Yöntem Çatışma Çözme*, Bursa: Ezgi Kitapevi.

- Ceylan, R. Yıldız Bıçakçı, M. Aral, & N. Gürsoy, F. (2012). Okul öncesi eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin problem çözme becerilerinin incelenmesi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 85-98.
- Çalık T. (2003). *Yönetimde Problem Çözme Teknikleri*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Çalışkan, S. Selçuk, G. S. & Erol, M. (2006). Fizik öğretmen adaylarının problem çözme davranışlarının değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 73-81.
- Denizel Güven E. & Cevher N. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 1-22.
- Dereli, E. (2008). Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diken, Ö. Topbaş, S. & Diken, İ. H. (2009). Ebeveyn Davranışını Değerlendirme Ölçeği (EDDÖ) ile Çocuk Davranışını Değerlendirme Ölçeği (ÇDDÖ)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 10(2), 41-60.
- Durak, T. (2011). Okul Öncesi Çocuk ve İlk Öğretmeni. *Okul Öncesi ve....* (Ed. Mücella Ormanlıoğlu Uluğ ve Gülçin Karadeniz), 1. Baskı, Ankara: Nobel.
- Durmuşoğlu Saltalı, N., Arslan, E. & Budak, O. (2012). Kişilerarası özyeterliklerin öğretmenlik tutumlarını yordama gücü: okul öncesi öğretmenleri üzerinde bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 77-84.
- Durualp, E. & Aral, N. (2011). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (7-9 Ekim 2009), *Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi*, (Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk) Bildiri Kitabı: 186-192. Ankara.

- Erdoğan, Ö. & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Freedman, J. L. Sears, D. O. & Carlsmith, J. M. (2003). *Sosyal Psikoloji*, Çeviren: Ali Dönmez, Ankara: İmge Yayıncılık.
- Freund, L. S. (1990). Maternal regulation of children's problem-solving behavior and its impact on children's performance, *Child Development*, 61(1), 113-126.
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 167-173.
- Genç, S. Z. & Kalafat, T. (2007). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 10-22.
- Hamarta, E. Baltacı, Ö. Üre, Ö. & Demirbaş, E. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 6(21),73-82.
- Karabulut Demir, E. & Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). Okul öncesi dönem çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 327-342.
- Özdil, G. (2008). Kişilerarası problem çözme becerileri eğitimi programının okulöncesi kurumlara devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A. & Çavuş, Z. S. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 2(3), 1-14.
- Özyürek, A. & Tezel Şahin, F. (2012). Altı yaşında çocuğa sahip annelerin çocuklarıyla ilişkilerinin incelenmesi, *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 5(3), 72-86.

- Özyürek, A. & Tezel Şahin, F. (2012). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. *Anne Baba Eğitimi*, (Ed: Tülin Güler) 2. baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A. (2004). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sakin, A. (2007). Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sasık, Y. (2014). Anne baba tutumları ve bu tutumların çocukların kişilikleri üzerine etkileri, Erişim: <http://www.bebekolay.com/anne-babanin-cocuklarına-tutumu-nasil-olmalı/>
- Saygılı, H. (2000). Problem çözme becerisi ile sosyal ve kişisel uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sonmaz, S. (2002). Problem çözme becerile ile zekâ ve yaratıcılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, G. (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının özerklik ve atılganlık düzeyleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, N. & Arı, R. (2000). Ana-baba tutumlarının çocuklarının psiko-sosyal temelli problem çözme becerisine etkisinin incelenmesi, *9.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özeti Kitabı*, s.451-464. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Fakültesi Yayınları.

- Tavlı, B. S. (2007). 6 yaş grubu anasınıfı öğrencilerinin problem çözme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Tekerci, H. (2008). Farklı okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki doyumlarının ve tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Terzi Işık, Ş. (2000). İlköğretim okulu altıncı sınıf öğrencilerinin kişilerarası problem çözme beceri algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tok, E. & Sevinç, M. (2010). Düşünme Becerileri eğitiminin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 67-82.
- Tok, M. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının ve öğretmenlerinin aralarındaki ilişkiyi algılama biçimlerinin davranışlarına olan yansımalarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, M. & Aral, N. (2014). Deney yöntemine dayalı eğitim programının 6 yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 279-291.
- Yıldız, A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık, *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 131-150.
- Yılmaz, E. (2012). 60-72 aylık çocukların duyguları anlama becerilerinin sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Effects of Teachers and Parents' Attitudes on the Problem Solving Skills of Preschool Children

Zuhal Begde[†] and Arzu Özyürek

Karabük University, Turkey

Received: 15.12.2015 - Revised: 06.05.2016 - Accepted: 12.05.2016

Citation: Begde, Z. & Özyürek, A. (2016). Effects of teachers and parents' attitudes on the problem solving skills of preschool children. *Amasya Education Journal, 5(1), 204-232*. doi:10.17539/aej.07642

Summary

Problem Statement: Problem solving ability is a kind of ability that should be given from the very early ages of the children. If children are good problem solvers, they can handle the problems that they may face about their personal, social and occupation in the future. There are many factors that can influence the ability of problem solving. It has been thought that it is very important to assess the influence of the attitude of the parents and the teachers for children for the development of the problem solving ability.

Purpose of the Study: This study aims to examine the relationship between attitudes of teachers and parents and the problem solving skills of preschool children.

Method(s): The universe of the study was composed of 5-6 years old children who attended to the formal pre-school institutions in Safranbolu County located in Karabük province and the mothers, fathers as well as the teachers of these children. In the study, there

[†]Corresponding Author: Phone: +90 0505 3568977, E-mail: zuhalbegde@karabuk.edu.tr
ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.07642

were totally 120 children, the mothers (N:120) and fathers (N:120) of these children and the preschool teachers (N:15).

The "Problem Solving Skills Scale" (4-7 years old), "Teacher Attitude Inventory" and "Parental Attitude Scale" were used to obtain data. In the analyses of the data, Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests were used when the values were not normally distributed.

Findings and Discussions: As a conclusion, we have found that the gender and the birth order of the children, number of siblings and the family structure did not affect the attitudes of mothers ($p>0,05$). On the other hand, the occupation of the fathers, the birth order of the children and the number of siblings did not affect the attitudes of fathers ($p>0,05$). The problem solving skills of children were not influenced by their gender, the number of siblings and the family structure ($p>0,05$) whereas their skills were shown effective by the order of their birth. The problem solving skills of the children who were born in the first and the last were less developed compared to other siblings. It has been observed that when the authoritarian attitude of teachers increases, the questioning skills of children and the ability to use the objects in different purposes also increase. Conversely, we have indicated that the estimation skills of the consequences of events and the general problem solving skills of children decreases as democratic attitudes of the teachers increases.

Conclusions and Recommendations: As a consequence, it can be said that it is very important to support the problem solving ability from the early ages. It can be said that the most important thing for adults is to make their children be good problem solvers and to encourage to have more independent and free behaviours.

This study is executed with the children who are between the ages of 5 and 6. It can be done for the children at younger ages, and primary school students with their parents and teachers. It can be examined the effect of the problem solving ability development studies for each age groups.

Keywords: Parents Attitude, Pre-School, Problem Solving, Teacher Attitude